

מכובדנו,

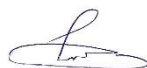
הנדון: התפשטות נגיף הקורונה - קיום תהליכי למידה והפקת לקחים בזמן אמת

1. התנועה לטוהר המידות מברכת אותך על היבחרך לתפקיד יו"ר הוועדה המיוחדת להתמודדות המדינה עם משבר הקורונה (להלן: "ועדת הקורונה"). אנו פונים אלייך בכדי שתקדם, כבר בעת הנוכחית, תהליכי למידה והפקת לקחים בעניין התמודדות מוסדות המדינה עם מגפת הקורונה. זאת, בלא להמתין לתקופה שלאחר המאבק בהתפשטות הנגיף בישראל, ולאור הצפי לחזרת "גל שני" של הנגיף בחורף הבא. להלן עיקרי הדברים.
2. בימים אלו נאבקת מדינת ישראל, יחד עם שאר מדינות העולם, בהתפשטות נגיף הקורונה, אשר הוכרז על ידי ארגון הבריאות העולמי כמגפה כלל עולמית. הנגיף החדש מהווה סיכון חמור לשלום הציבור. המאבק לבלימת התפשטותו הביא לנקיטת צעדים חסרי תקדים, הכוללים השבתה כמעט מלאה של המשק, גידול חד במספר דורשי העבודה (קרוב למיליון בעת כתיבת מכתבנו זה) והנחיית האזרחים לשהות בביתם, לצד הנחיות חירום רבות נוספות.
3. השלכות המגפה טרם התבררו, אך כבר עתה ברור כי היא גרמה לנזק של עשרות מיליארדים למשק, וזאת לצד הסיכון הגדול לחיי אדם, שכבר קופדו.
4. ביום 22.3.2020 פורסם דו"ח מיוחד של מבקר המדינה בעניין "טיפול מערכת הבריאות במחלות מתפרצות ומתחדשות". הדו"ח עוסק במוכנות המערכת להתמודדות עם מחלות שבכוון להביא לתחלואה רבה ולפגיעה קשה בבריאות הציבור. הדוח פורסם באיחור רב ולו היה מתפרסם במועד, יתכן וניתן היה להיערך טוב יותר למשבר הבריאותי הנוכחי.
5. כבר עתה מסתבר, לדברי מומחים, כי צפוי "גל שני" של נגיף הקורונה, העתיד להתרגש על ישראל בחורף הבא. תחזית זו אינה רק השערה של מומחים, אלא תרחיש הייחוס אליו נערך משרד הבריאות, העומד בחזית הפעילות הממשלתית כנגד הנגיף. **כך, ציין מנכ"ל המשרד בראיון כי: "תרחיש הייחוס שלנו מניח שנקודת השיא תגיע בחורף הבא".**¹
6. הנה כי כן, עולה כי משבר הקורונה אשר פגע במדינת ישראל אינו מאורע חולף, אלא משבר מתמשך, אליו נכנסה מערכת הבריאות כשהיא אינה ערוכה לקראתו (כפי שמצוין בדו"ח הביקורת המיוחדת) ואשר עתיד לשוב ולפקוד אותה, באופן משמעותי יותר, בחורף הבא.
7. בהתמודדות עם מגפת הקורונה שולבו רשויות ומשרדי ממשלה רבים, בהתאם להיקף האירוע וחומרתו. מטבע הדברים עולות טענות בדבר העבודה המשולבת בין הגופים, התיאום וחלוקת האחריות ביניהם, וטענות נוספות. מאחר שמדובר באירוע שטרם נחוה,

¹ <https://twitter.com/moshebst/status/1241805025812385797>

- קיימת חשיבות עליונה לבדיקת ההתנהלות הבין מערכתית כדי ללמוד על דברים שניתן וחשוב לתקנם, כבר עתה ולקראת "הגל השני".
8. בנסיבות אלו, וכאשר ראשי המערכת עוסקים, מטבעם של דברים, בהתמודדות עם המשבר הנוכחי, עולה החשש כי תהליך הלמידה והפקת הלקחים החיוני כל כך נדחק הצידה, ואם לא ינקטו הצעדים הנכונים להבטחת קיומו של הליך זה, אנו עלולים חס וחלילה לשלם מחיר יקר על כך עם שובה של מגפת הקורונה בחורף הבא. ברור גם כי ראשי המערכת שנמצאים בתוך האירוע אינם האנשים המתאימים לקיים הליך זה הן בשל היותם מעורבים ישירים, והן בשל כך שהם מקדישים את זמנם להתמודדות עם המשבר הנוכחי.
9. לועדת הקורונה, האחראית על הפיקוח הפרלמנטרי על ההתמודדות עם המשבר, חשיבות עליונה בקיום הליכי הלמידה כבר כעת. מטבע הדברים, הפיקוח הפרלמנטרי על ההתמודדות יוקדש ברובו להתמודדות גורמי המדינה בעת הנוכחית. יתרונה של הוועדה, שסמכויותיה הן גם סמכויות פיקוח, הוא ביכולת להביט על אופן התנהלות הדברים, ולחייב, באמצעות כלי הפיקוח הפרלמנטריים, את הגורמים הרלבנטיים לערוך הליך שכזה.
10. כאמור, ישראל נכנסה למשבר הקורונה עם ליקויים חמורים וחסך תקציבי ותפקודי במערכת הבריאות, ואנו תקווה כי למרות זאת נצליח להתמודד עם "הגל הנוכחי". **למדינת ישראל אין את הפריבילגיה להמשיך בדרך זו. לאחר שנה בה הכנסת כמעט לא תפקדה, יש להבטיח הליכי פיקוח פרלמנטרי יעילים לשם שיפור המוכנות לקראת "הגל השני".**
11. אכן, החוק כבר מגדיר גורם מוסמך לביצוע הליך ביקורת והפקת לקחים זה – מבקר המדינה. מוסד מבקר המדינה מנוסה בקיום ביקורות בזמן אמת ובעל היכולות הנדרשות לביצוע משימה זו. התנועה לטוהר המידות אף פנתה למבקר בעניין זה ביום 24.3.2020. אולם לאור עמדתו הידועה של מבקר המדינה נגד קיום הליכי ביקורת בזמן אמת, ספק אם המלאכה תבוצע על ידו. בהקשר זה התנועה מציעה כי הוועדה תזמן אליה את מבקר המדינה, בהיעדרה של הוועדה לביקורת המדינה, בכדי לדרוש ממנו הבהרות בדבר עמדתו ביחס לקיום הליכי הביקורת על התנהלות הממשלה כבר כעת.
12. לאור הצפי ל"גל השני" של המגפה, וחוסר היכולת לצפות את מועד חלוף התחלואה המתפשטת במהירות כיום, ניתן לקבוע כי אם לא יתבצע תהליך הפקת לקחים ולמידה כבר עכשיו, לא ניתן יהיה להשלים הליכי למידה יעילים שיסייעו להיערכות ל"גל השני". נציין כי התנועה לטוהר המידות פנתה בעניין זה גם לראש הממשלה.
13. **אנו חוזרים ומציעים כי הוועדה תחליט על הקמת צוות מקצועי ובלתי תלוי שיעבוד בצמוד ובמקביל לעבודה השוטפת של ועדת הקורונה של הכנסת, ויתמקד בלמידה והפקת לקחים של תהליכי קבלת ההחלטות, הניהול וההתנהלות במשבר הקורונה.**

בכבוד רב,

מלי פולישוק בלוח, עו"ד
חברת הוועד המנהל

יו"ר וועדת ביקורת המדינה בכנסת, לשעבר

אביה אלף, עו"ד
יו"ר הוועד המנהל

העתקים: חברי הוועדה המיוחדת להתמודדות המדינה עם משבר הקורונה בכנסת